

Mikołaj Słomka¹

Patologie tymczasowego aresztowania? Pomiędzy Kodeksem postępowania karnego a praktyką (6 Krakowskie Forum Karnistyczne, 16 czerwca 2023 roku)

Dysfunctions of Pre-Trial Detention? Between the Polish Code of Criminal Procedure and Practice (6th Krakow Penal Forum, 16 June 2023)

1. Dnia 16 czerwca 2023 r. w centrum dydaktycznym Wydziału Prawa i Administracji UJ przy ul. Krupniczej 33a odbyło się 6 Krakowskie Forum Karnistyczne², połączone z uroczystością jubileuszu pracy naukowej prof. Zbigniewa Ćwiąkalskiego³ oraz wręczenia jubilatowi tradycyjnej książki pamiątkowej⁴. Wydarzenie zorganizowano przy współpracy Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego Fundacji oraz Katedry Prawa Karnego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Patronat nad Forum objęli: Naczelna Rada Adwokacka, Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”, Krakowska Izba Adwokacka, Stowarzyszenie Prokuratorów „Lex Super Omnia”, Okręgowa Izba Radców Prawnych w Krakowie oraz Stowarzyszenie Sędziów „Themis”.

W przeciwieństwie do ostatniej edycji Forum⁵, która w całości skupiała się na problematyce prokonstytucyjnego stosowania prawa karnego,

---

¹ Mikołaj Słomka – absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, Krakowski Instytut Prawa Karnego Fundacja / graduate from the Faculty of Law and Administration at the Jagiellonian University, Cracow Institute of Criminal Law Foundation; ORCID: 0000-0001-8720-4003; ✉ mikolaj_slomka@outlook.com.

² Pełny program Forum dostępny jest pod adresem < <https://kipk.pl/6forum/> >.

³ Zbigniew Ćwiąkalski – prof. dr hab., emerytowany profesor Katedry Prawa Karnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, adwokat.

⁴ *Prawo...*

⁵ V Krakowskie Forum Karnistyczne zorganizowano 9 czerwca 2017 r. Tematem Forum stało się „Prokonstytucyjne stosowanie prawa karnego. Orzekanie w sprawach

organizatorzy obecnego wydarzenia zdecydowali się na podział dyskusji na 3 osobne bloki tematyczne. Panel 1. poświęcono patologiom stosowania tymczasowego aresztowania; podczas 2. panelu dyskutowano o wpływie ograniczonej poczytalności na wymiar kary dożywotniego pozbawienia wolności; 3. panel poruszał zaś zagadnienia związane z podstawami i konsekwencjami odpowiedzialności karnej za przestępstwa gospodarcze.

Niniejsze sprawozdanie przedstawia relację z panelu 1. zatytułowanego *Patologie tymczasowego aresztowania? Pomiędzy Kodeksem postępowania karnego⁶ a praktyką*. Jako referentów do dyskusji zaproszono Adama Błachnio⁷, Wojciecha Górowskiego⁸ oraz Szymona Majchra⁹. Moderację panelu powierzono Jarosławowi Majewskiemu¹⁰.

2. Decyzja organizatorów o doborze powyższego tematu, jak i o nadaniu mu pierwszeństwa w ofercie zorganizowanych paneli dyskusyjnych, została podyktowana rosnącą istotnością problematyki tymczasowego aresztowania w dyskursie prawnym oraz społecznym. Wśród ostatnich publikacji poświęconych temu zagadnieniu należy wymienić przede wszystkim wydany w 2019 r. raport Fundacji Court Watch Polska *Aktualna praktyka stosowania tymczasowych aresztowań w Polsce. Raport z badań empirycznych*¹¹ oraz jego kontynuację w formie wydanej w 2022 r. monografii¹², będącej w zamyśle autorów zwieńczeniem programu wieloletnich badań praktyki stosowania instytucji tymczasowego aresztowania. W 2019 r. zagadnienie to stało się również przedmiotem

---

karnych w sytuacji wątpliwości co do konstytucyjności podstawy prawnej rozstrzygnięcia". Sprawozdanie z wydarzenia opublikowano również w „Czasopiśmie Prawa Karnego i Nauk Penalnych” – zob. D. Kucyper, D. Kwiatkowski, W. Płóciennik, *Prokonstytucyjne...*, s. 7–42.

⁶ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz.U. 2022, poz. 1375, tekst jedn. ze zm.

⁷ Adam Błachnio – dr, Katedra Prawa Karnego Wydziału Prawa i Administracji w Warszawie, prokurator Prokuratury Okręgowej Warszawa Praga w Warszawie, del. do Prokuratury Regionalnej w Warszawie.

⁸ Wojciech Górowski – dr, Katedra Prawa Karnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, adwokat.

⁹ Szymon Majcher – sędzia Sądu Rejonowego dla Krakowa Śródmieścia w Krakowie.

¹⁰ Jarosław Majewski – prof. dr hab., kierownik Katedry Prawa Karnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, adwokat.

¹¹ *Aktualna...*

¹² *Stosowanie...*

raportu opublikowanego przez Helsińską Fundację Praw Człowieka, zatytułowanego *Tymczasowe aresztowanie - (nie)tymczasowy problem. Analiza aktualnej praktyki stosowania tymczasowego aresztowania*¹³. Wymienione raporty stanowią oczywiście jedynie egzemplifikację szerszej debaty trwającej w środowisku prawniczym. Nie sposób na użytek opracowania, jakim jest sprawozdanie z forum, przytoczyć całej bibliografii w tym przedmiocie. Wskazane raporty oraz monografia stanowią jednakże rzetelną charakterystykę aktualnych problemów związanych ze stosowaniem tej instytucji, wraz z ich źródłami.

Debata nad problemami związanymi ze stosowaniem tymczasowego aresztowania zeszła po 2019 r. przejściowo na drugi plan. Lata 2020–2022, naznaczone pandemią koronawirusa, przyniosły dla świata prawniczego wyzwania związane z chaosem wynikłym z podejmowanych przez ówczesną władzę nieuporządkowanych prób dostosowania funkcjonowania państwa i jego instytucji oraz procedur do trwającego kryzysu¹⁴. Dopiero ustąpienie pandemii w II połowie 2022 r. pozwoliło teoretykom oraz praktykom prawa karnego na ponowne poświęcenie pełni uwagi problematyce tymczasowego aresztowania. Tuż przed 6 Krakowskim Forum Karnistycznym na omówienie tego zagadnienia przeznaczono jeden z paneli Europejskiego Kongresu Gospodarczego, który odbył się 24 kwietnia 2023 r.¹⁵ Nadto 17 maja 2023 r. NRA opublikowała raport *Ocena przepisów i standardów stosowania tymczasowego aresztowania w Polsce przez adwokatów i aplikantów adwokackich*¹⁶ stanowiący wynik badań ankietowych przeprowadzonych na grupie ponad 500 członków polskiej adwokatury w przedmiocie opinii i doświadczeń związanych z oceną przepisów oraz standardów stosowania omawianego środka. W październiku 2023 r. ukazała się ekspertyza Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego¹⁷ stanowiąca kompleksową diagnozę współczesnych problemów związanych ze stosowaniem tymczasowego aresztowania w Polsce wraz z postulatami nowelizacji Kodeksu postępowania karnego¹⁸ zmierzającymi do naprawy

¹³ A. Klepczyński, P. Kładoczny, K. Wiśniewska, *Tymczasowe...*

¹⁴ Zob. m.in. D. Kwiatkowski, M. Małecki, *Restrykcje...*

¹⁵ Program Europejskiego Kongresu Gospodarczego dostępny jest pod adresem < <https://www.eecpoland.eu/2023/pl/panel/5817.html> >.

¹⁶ *Ocena...*

¹⁷ S. Tarapata, D. Zając, W. Górowski, M. Słomka, *Tymczasowe...*

¹⁸ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz.U. 2018, poz. 1987, tekst jedn. ze zm., dalej: Kodeks postępowania karnego, k.p.k.

i humanitaryzacji tej instytucji, która została nakreślona na tle regulacji w wybranych państwach Europy. Niedługo po publikacji ekspertyzy, w oparciu na przedstawionych w niej postulatach, Instytut przygotował również projekt ustawy nowelizującej¹⁹. Ekspertyza KIPK doczekała się również publikacji w formie książkowej, przygotowanej we współpracy z Helsińską Fundacją Praw Człowieka²⁰.

3. Opierając się na aktualnym stanie debaty, organizatorzy zaproponowali referentom przeprowadzenie dyskusji wokół osi utworzonych przez następujące pytania:

- 1) Jakie są granice stosowania tymczasowego aresztowania w oparciu na przesłance zagrożenia surową karą, zwłaszcza w wielotomowych, złożonych sprawach gospodarczych, gdzie zarzuty stawia się po kilku latach śledztwa?
- 2) Czy osobie, wobec której ma zostać zastosowane tymczasowe aresztowanie, przysługuje realne prawo do obrony? Czy obrońca może w pełni zrealizować swe powinności w postępowaniu aresztowym?
- 3) Jakimi problemami rodzi ocena dowodów i weryfikacja kwalifikacji prawnej mającej stać się podstawą stosowania aresztu?
- 4) Dlaczego konieczne są zmiany w stosowaniu tymczasowego aresztowania i w jakim kierunku powinny one zmierzać (zmiana praktyki, zmiana przepisów)?²¹

4. Panel został otwarty przez Bartosza Tiutiunika z Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej²², który zaprezentował uczestnikom wyniki wspomnianego już opracowania ankiety przeprowadzonej wśród przedstawicieli adwokatury w przedmiocie stosowania tymczasowego aresztowania, wydanej przez NRA 17 maja 2023 r. Badanie zostało przeprowadzone w lutym 2023 r. w formie anonimowej ankiety, w której udział wzięło 514 aktualnie wykonujących zawód adwokatów oraz aplikantów adwokackich. Zgodnie z wynikami ankiety ok. 70% uczestników badania

---

¹⁹ P. Kładoczny, P. Kubaszewski, M. Małecki, M. Słomka, S. Tarapata, R. Zawłocki, *Tymczasowe...*

²⁰ Z. Ganczewska, W. Górski, P. Kładoczny, P. Kubaszewski, M. Małecki, B. Wierciński, M. Słomka, S. Tarapata, D. Zajac, *Tymczasowe...*

²¹ Treść pytań przytoczona za programem forum, dostępnym pod adresem < <https://kipk.pl/6forum/> >.

²² Bartosz Tiutiunik – adwokat, wiceprezes Naczelnej Rady Adwokackiej.

stwierdziło, że stan prawny regulujący tymczasowe aresztowanie jest niezadowolający. Sposób sformułowania przepisów dotyczących środków zapobiegawczych negatywnie oceniło ponad 66% badanych, zaś ok. 75% adwokatów i aplikantów adwokackich przychyliło się do potrzeby zmiany obowiązujących przepisów dotyczących środków zapobiegawczych. Jako najczęściej wskazywane przepisy, które wymagają zmian, uczestnicy badania wskazywali art. 258 § 2 k.p.k., art. 263 § 3 i § 4 k.p.k. oraz art. 263 k.p.k. Postulowano zmiany w przepisach regulujących dostęp do akt sprawy przez obrońcę, a także konieczność wzmocnienia możliwości zastosowania środka zapobiegawczego alternatywnego wobec tymczasowego aresztowania. Najpilniejszą potrzebę zmian wskazano w unormowaniach dotyczących wskazania przez prokuratora zasadności wnioskania o konkretny czas trwania stosowania tymczasowego aresztowania, konieczność wskazywania przez oskarżyciela konkretnych planowanych czynności w okresie stosowania tego środka oraz wprowadzenie wymogu podwójnej weryfikacji przy orzekaniu o zastosowaniu tymczasowego aresztu. Wśród problemów ze stosowaniem tymczasowego aresztowania badani wskazali niewłaściwe działanie organów procesowych, jak również zaniechania tychże, zbyt krótki czas na zapoznanie się z aktami sprawy, wpływ opinii publicznej na postanowienia, a także stosowanie tymczasowego aresztowania w sprawach, w których nie zachodzi taka potrzeba. Równocześnie 60% ankietowanych stwierdziło, że 24-godzinny termin na podjęcie przez sąd decyzji o zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec zatrzymanego jest prawidłowo określony²³.

5. Po przedstawieniu wyników badań ankietowych przeprowadzonych przez NRA rozpoczęła się dyskusja pomiędzy zaproszonymi referentami, moderowana przez J. Majewskiego. Debatę zapoczątkowało pytanie moderatora odnośnie do ocen powodów, dla których liczba osadzonych w ramach stosowania tymczasowego aresztowania wzrosła. Pierwszy głos został oddany S. Majchrowi, który wskazał na to, że stosowanie tego środka w praktyce nie odbiega od intencji ustawodawcy. Sposób konstrukcji przepisów regulujących stosowanie tymczasowego aresztowania wskazuje na to, że ustawodawca pozostaje skupiony na ochronie dobra, jakim jest sprawność postępowania, i przedkłada go ponad dobro w postaci

---

²³ Ocena...

wolności osób, przeciwko którym jest prowadzone postępowanie karne. Referent przyrównał sytuację związaną z uregulowaniem tego środka zapobiegawczego do regulacji ustawowych w przedmiocie kontroli i utrwalania treści rozmów telefonicznych wyrażonych w art. 237 § 3 k.p.k. Dla ustawodawcy kontrola rozmów telefonicznych i korespondencji jest tak istotnym dobrem, że zdecydował się na wskazanie zamkniętego katalogu przestępstw, dla których można zarządzić stosowanie tych czynności. Tymczasem wśród regulacji określających ramy stosowania tymczasowego aresztowania brak jest takiego katalogu, zaś bezpieczniki, mające w swoim zamyśle uniemożliwić stosowanie tego środka w drobnych sprawach, są sformułowane zbyt ogólnikowo. Również wyrażony w art. 259 § 3 k.p.k. zakaz stosowania tymczasowego aresztowania do przestępstw zagrożonych karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku ulega złamaniu ze względu na wyjątki zawarte w Kodeksie.

W swojej wypowiedzi S. Majcher wskazał również na ograniczenia instytucjonalne, które prowadzą do przedłużenia okresów stosowania tymczasowego aresztowania, szczególnie w przypadku podejrzanych, wobec których zachodzi wątpliwość co do poczytalności. Instytucje, do których tacy podejrzani są kierowani na obserwację psychiatryczną, posiadają ograniczoną przestrzeń, w której mogą ową obserwację przeprowadzać. W sytuacji takiej tworzą się kolejki tymczasowo aresztowanych, oczekujących na poddanie obserwacji. Wobec takich osób prokuratorzy składają wnioski o przedłużenie stosowania tymczasowego aresztowania, uzasadniając je przed sądem wyłącznie niewydaniem opinii przez biegłych ze względu na niemożność przeprowadzenia przez nich obserwacji.

Zaznaczył również, że w pewnych jednostkach, szczególnie wielkomiejskich, wysoka statystyka akceptowania wniosków o zastosowanie tymczasowego aresztowania wynika częściowo z charakteru prowadzonych tam spraw, takich jak postępowania przeciwko grupom kibiców, przestępczość narkotykowa czy postępowania prowadzone przeciwko obcokrajowcom. W podsumowaniu wypowiedzi referent zaznaczył jednak, że w jego opinii głównym czynnikiem, który doprowadziłby do zmniejszenia się liczby tymczasowo aresztowanych, byłaby zmiana sposobu myślenia o tym środku, z naciskiem na większe dowartościowanie dobra w postaci wolności zarówno w Kodeksie, jak i mentalności sędziów, prokuratorów i społeczeństwa.

6. Moderator następnie przekazał głos A. Błachnio, który na wstępie przedstawił dane statystyczne z Prokuratury Regionalnej w Warszawie w zakresie liczby wniosków co do zastosowania tymczasowego aresztowania. Jak zaznaczył referent, dane te nie obejmują prokuratur podległych. W latach 2016–2023 w Prokuraturze Regionalnej złożono łącznie 543 wnioski o zastosowanie tego środka zapobiegawczego. Z tej liczby sądy uwzględniły 443 wnioski. Kształtuje to statystykę na poziomie około 80% skuteczności. Jak podkreślił A. Błachnio, wzrost liczby wniosków o zastosowanie tymczasowego aresztowania można przede wszystkim zaobserwować w postępowaniach prowadzonych w przedmiocie przestępstw o charakterze finansowo-skarbowym. Otwarte pozostało pytanie, czy ta tendencja wynika ze zmiany przepisów, czy samego stosowania prawa. Zdaniem referenta w zakresie instrumentów regulujących tymczasowe aresztowanie, nie ma zbyt szerokiego spektrum do wprowadzenia zmian, choć z pewnością można pochylić się nad nowelizacją tych przepisów, które wpływają na realizację prawa do obrony podejrzanego – choćby poprzez ułatwienie obrońcom faktycznego zapoznania się z aktami postępowania. Słowem podsumowania, A. Błachnio wskazał na konieczność dokładniejszego przyjrzenia się podejściu wymiaru sprawiedliwości do przestępczości gospodarczej, skarbowej oraz zorganizowanej przestępczości kryminalnej, takiej jak grupy kibicowskie.

7. Jako trzeci głos zabrał W. Górowski. Referent wskazał na istotny wpływ na praktykę stosowania tymczasowego aresztowania, jaki wywarły zmiany normatywne po 2016 r., które doprowadziły do zmiany pozycji ustrojowej prokuratora w procesie karnym. Szczególną uwagę zwrócił na wprowadzenie możliwości wydawania poleceń prokuratorowi, których wykonywanie jest egzekwowane na drodze postępowań dyscyplinarnych, co miało przełożenie, zdaniem referenta, na zwiększenie liczby wniosków o zastosowanie tymczasowego aresztowania. Jako drugi czynnik wskazał na zmianę struktury przestępczości – liczba przestępstw od końca lat 90. do 2023 r. spadła dwukrotnie (z poziomu ok. 1 390 000 do ok. 700 000–800 000). Przez ostatnie dwa lata zwiększyła się jednak liczba przestępstw kradzieży i rozbojów. W tym zakresie zgodził się z A. Błachnio co do konieczności przeprowadzenia pogłębionych badań naukowych w kierunku ostatnich zmian struktury przestępczości w Polsce.

Wojciech Górowski zwrócił również uwagę, za S. Majchrem, że w polskim systemie prawa karnego wolność jako dobro prawne nie spotkała się nigdy z należytych docenieniem. Dopiero wydarzenia ostatnich lat, związane z reakcją państwa na różnego rodzaju demonstracje, a także na kryzys na granicy z Białorusią, wydają się czynnikiem budzącym szerszą refleksję w środowisku prawniczym. Podkreślił również, że Polska pozostaje krajem niewykonującym orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w zakresie przedłużenia tymczasowego aresztowania.

8. Przejmując głos, Jarosław Majewski zaznaczył, że statystyki same w sobie nie mogą być traktowane jako jednoznaczne dowody. Ogólna liczba przestępstw, choć może maleć, jednakże liczba czynów, wobec których powszechnie stosuje się tymczasowe aresztowanie, może w ramach ogólnej liczby wykrywanych przestępstw podlegać innym fluktuacjom. Zdaniem moderatora mogą się również pojawić głosy uznające rosnące statystyki w przedmiocie tymczasowego aresztowania za dowód na rosnącą skuteczność działania prokuratury. Spoglądając jednak na praktykę stosowania tymczasowego aresztowania w Polsce z perspektywy licznych opracowań statystycznych i porównawczych, ciężko uznać powyższe argumenty za przekonujące. Polska pozostaje w czołowie krajów europejskich w statystyce długości stosowania tymczasowego aresztowania. Wyprzedza znacznie takie państwa jak Austria, kraje skandynawskie, oscylując w okolicach Grecji. Rodzi to pytanie o taki stan rzeczy.

W drugiej kolejności jako niepokojący czynnik moderator wymienił stosunek składanych wniosków o zastosowanie tymczasowego aresztowania do liczby wniosków akceptowanych przez sądy, który może sugerować automatyzm działania sądów. Tezę tę zdają się potwierdzać publikowane przez różne organizacje analizy jakościowe postanowień o zastosowaniu tymczasowego aresztowania, takie jak ostatni raport Court Watch Polska²⁴. Zgodnie z wynikami badań jakość postanowień wydawanych przez sądy w przedmiocie wniosków aresztowych odbiega od oczekiwań i nosi znamiona automatyzacji podejmowanych decyzji. Moderator następnie zwrócił się do referentów z pytaniem, czy tak

---

²⁴ *Stosowanie...*

zarysowany stan rzeczy może ulec zmianie, i jeżeli tak, to czy zmiana powinna raczej odbyć się na poziomie przepisów, mentalności czy też innych środków oddziaływania.

9. Szymon Majcher wskazał, że zaproponowana przez niego już wcześniej zmiana przepisów regulujących stosowanie tymczasowego aresztowania poprzez wprowadzenie zamkniętego katalogu typów przestępstw, w przypadku których istniałaby możliwość zastosowania tego środka, niewątpliwie doprowadziłaby do samej redukcji liczby składanych wniosków w tym przedmiocie poprzez odsianie *a priori* czynów pozostających poza katalogiem. Przedstawił również propozycję ograniczenia czasu, na jaki można przedłużać stosowanie tymczasowego aresztowania. Referent rozważał, czy być może jako społeczeństwo nie powinniśmy dojrzeć do tego, by wskazać organom procesowym maksymalny termin, w jakim mogą przetrzymywać podejrzanego w warunkach tymczasowego aresztowania. Po upływie tego terminu, niezależnie od stanu postępowania, należałoby aresztowanego zwolnić. Zmiana ta zakładałaby redefinicję istniejącej hierarchii wartości poprzez uznanie dobra prawnego w postaci wolności za istotniejsze od dobra w postaci sprawności postępowania. Ceną takiej zmiany byłoby co prawda zwiększone ryzyko zmniejszenia efektywności postępowania. Jak podkreślił jednak referent, nie można w imię niezakłóconego biegu postępowania przetrzymywać podejrzanego w areszcie przez nieuzasadniony okres.

10. Adam Błachnio zasugerował usprawnienie przepisów w zakresie możliwości zwiększenia ciężaru innych środków zapobiegawczych. Jak podkreślił, prokuratorzy często nie są przekonani, by inne środki mogły tak skutecznie zapewnić niezakłócony bieg postępowania jak tymczasowe aresztowanie. Być może należałoby wprowadzić możliwość stosowania aresztu domowego bądź doprowadzić do zmian, które zwiększyłyby skuteczność dozoru policyjnego. Kolejną opcją jest również przemodelowanie systemu poręczeń majątkowych, choć środek ten często wzbudza społeczne kontrowersje.

11. Wojciech Górowski uznał, że jakakolwiek zmiana mentalności musi odbyć się najpierw poprzez zmianę przepisów, dopóki bowiem pewne normy nie zostaną wyrażone wprost w ustawie, nie mają szansy

oddziaływać na praktykę. Dodatkowo wskazał na zapaść organizacyjną wymiaru sprawiedliwości, która dotyka zarówno sądy, jak i prokuratury. Brak jest choćby etatów asystenckich w prokuraturach rejonowych, które pozwoliłyby prokuratorowi łatwiej przeprowadzić czynności związane z przygotowaniem wniosku o zastosowanie poręczenia majątkowego w miejsce tymczasowego aresztowania. Poprawienie organizacji wymiaru sprawiedliwości, również poprzez zwiększenie dostępu do obrony z urzędu, pozwoli na ulepszenie całego systemu. Niestety wiązałoby się to z koniecznością wielomiliardowych inwestycji w reorganizację wymiaru sprawiedliwości. Niemniej ostatecznie realną zmianę zaprowadziłyby jedynie, zdaniem referenta, równoczesne oddziaływanie na przepisy, mentalność i organizację.

12. Jarosław Majewski zaznaczył, że z pewnością zmiany w całej strukturze prawno-organizacyjnej związanej ze stosowaniem tymczasowego aresztowania powinny mieć charakter twardy. Zwrócił uwagę, że wyniki badań NRA wskazują na to, że obrońcy rzadko kiedy spotykają się z wnioskami o zastosowanie tymczasowego aresztowania oparte jedynie na przesłance z art. 258 § 2 k.p.k., choć w dyskursie popularny jest pogląd, aby przepis ten wykreślić. Tymczasem przesłanka ta na ogół funkcjonuje razem z przesłanką matactwa i innymi. Wyraził również swoją sceptyczność co do zmiany praktyki poprzez zmianę przepisów, zachęcając raczej do oddziaływania na szerszą edukację w zakresie istotności dobra prawnego w postaci wolności. Następnie moderator przeszedł do zagadnienia ułatwienia dostępu do obrońcy osobom, wobec których wnioskuje się o zastosowanie tymczasowego aresztowania. Zadał również pytanie prelegentom, czy zwiększenie udziału i roli obrońcy może pomóc sądowi w prawidłowym podejmowaniu decyzji w czasie posiedzeń aresztowych.

13. Szymon Majcher zaznaczył, że zwiększenie przestrzeni do obecności obrońcy z pewnością będzie pomocne dla sądu w trakcie podejmowania decyzji co do zastosowania środków zapobiegawczych. Referent zaznaczył przy tym, że rola obrońców jest utrudniana w praktyce również przez ograniczenia związane z charakterystyką miejsca pracy. Jako przykład podał jedną ze spraw w Krakowie Śródmieściu, gdzie prokuratura w jednym postępowaniu złożyła jednego dnia 33 wnioski aresztowe

o tej samej godzinie. Podejrzani mieli na ogół po 1 lub nawet 2 obrońców. Dodatkowo część z podejrzanych w sprawie była obcokrajowcami, wobec czego należało zaangażować jeszcze tłumaczy. Jak podkreślił, w takich sprawach zaznajomienie się przez każdego z obrońców z materiałem dowodowym w ciągu 24 godzin jest naprawdę trudne. Referent zaznaczył, że konieczne jest to, aby podmioty biorące udział w postępowaniu myślały o dotykającym innych uczestników ograniczonym czasie na zaznajomienie się z aktami i podjęcie decyzji. Być może remedium na ten problem byłoby przeznaczenie części z 48 godzin przysługujących prokuratorowi na przesłanie wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania na zaznajomienie obrońcy z materiałami postępowania.

W tym miejscu moderator zapytał S. Majchra o jego refleksję w przedmiocie wprowadzenia obligatoryjnej obrony w postępowaniach aresztowych. Referent stwierdził, że rozwiązanie takie mogłoby być potencjalnie dobre. Jednakże w takiej sytuacji należałoby mieć na uwadze potencjalne konsekwencje niestawienia się na posiedzeniu obligatoryjnego obrońcy. Zadał pytanie, czy w takiej sprawie brak stawiennictwa obrońcy byłby równoznaczny z zaistnieniem bezwzględnej przyczyny odwoławczej.

14. Następnie głos zabrał A. Błachnio. Referent stwierdził, że dobrą praktyką jest przekazywanie egzemplarzy wniosków o zastosowanie tymczasowego aresztowania do podejrzanego i jego obrońcy. Zaznaczył przy tym, że sam 24-godzinny termin podjęcia przez sąd decyzji w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania wobec zatrzymanego wydaje się, szczególnie z perspektywy wielowątkowych, wielotomowych postępowań, zbyt krótki. Być może konieczne byłyby zmiany konstytucyjne, aby w pewnych przypadkach wydłużyć ten termin do 7 dni. Jak również podkreślał, dużym ułatwieniem w udostępnianiu akt postępowania okazało się wprowadzenie systemu ProkSys oraz obowiązkowa digitalizacja. Dzięki temu obrońcy mogli zapoznawać się z materiałami postępowania równolegle w przypadku postępowań obejmujących wielu podejrzanych. Wciąż brakuje jednak w wielu jednostkach odpowiedniej infrastruktury technicznej do zapewnienia równoczesnego dostępu do cyfrowej wersji akt dla wielu obrońców naraz. Duże jednostki miejskie, jak podkreślał referent, powinny być gotowe na takie wyzwania i posiadać przynajmniej kilkadziesiąt stanowisk zaadoptowanych do przeglądania akt w wersji zdigitalizowanej.

15. Wojciech Górowski zaznaczył, że w przedmiocie dostępności do obrońcy już w momencie zatrzymania Polska systemowo nie wykonuje dyrektywy nakazującej zapewnienie takiej możliwości przez państwo²⁵. Kontynuując swój wcześniej wyrażony pogląd, zaznaczył, że zmiany nie mogą ograniczać się na tym polu do dobrych praktyk i muszą znaleźć swoje odzwierciedlenie w przepisach Kodeksu postępowania karnego. Poparł również ideę zmiany Konstytucji²⁶ celem wydłużenia terminu na podjęcie przez sąd decyzji co do zastosowania tymczasowego aresztowania do 7 dni. Zaznaczył przy tym, że systemowy brak regulacji związanych z dostępem do obrońcy z urzędu dla osób zatrzymanych i objętych wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania powinien być jednoznacznie oceniany negatywnie. W takich sytuacjach powinna funkcjonować obligatoryjna obrona. Z perspektywy statystyki należy pamiętać, że na 9 czerwca 2023 r. liczba osób przebywających w aresztach stanowiła 10% ogólnej liczby osób osadzonych w Polsce. Choć liczba wniosków aresztowych sama w sobie jest relatywnie duża, to jednak dotyczą one małej liczby prowadzonych postępowań, co jest dobrym prognostykiem dla możliwości organizacyjnych utworzenia służby aresztowej.

16. Jarosław Majewski odniósł się w tym miejscu do propozycji wydłużenia czasu rozpoznania wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania do 7 dni. Przyznał, że początkowo ocenił tę propozycję jako dobrą, przy czym wydłużenie tego terminu być może powinno dotyczyć tylko pewnego katalogu spraw. Problematyczne może jednak okazać się skonfrontowanie tej propozycji z praktyką. Jak zauważył, sądy I instancji, orzekając o zastosowaniu tymczasowego aresztowania w ciągu 24 godzin, w 90% uznają wniosek prokuratury za zasadny. Sądy II instancji, które rozpatrują zażalenia na te postanowienia, dysponują znacznie dłuższym okresem na analizę materiałów postępowania oraz namysł, jednakże

---

²⁵ Mowa o Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z 22.10.2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczących europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności, Dz.Urz.UE.L. 2013, poz. 294.1.

²⁶ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 ze zm., dalej: Konstytucja RP, Konstytucja.

sytuacja uwzględnienia zażalenia na takie postanowienie w praktyce obrończej należy do rzadkości. Podobnie też sytuacja ma się z sądem podejmującym decyzję co do przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania, który to również operuje w szerszych ramach czasowych, a jednak co do zasady wnioski o przedłużenie są przez sądy akceptowane. Rozważania te prowadzą do konstatacji, że możliwość wydłużenia terminu 24 godzin do 7 dni być może powinna być możliwa jedynie w sytuacji złożenia takiego wniosku przez podejrzanego.

Głos ponownie zabrał W. Górowski, odnosząc się do tez przedstawionych przez moderatora. W świetle doświadczeń referenta decyzja sądu I instancji ma zawsze największy ciężar procesowy, zaś kolejny sędziowie orzekający w tej sprawie na ogół pozostają pod wpływem tej decyzji. Sytuacja pozostaje jeszcze bardziej skomplikowana, gdy kolejne orzeczenia w sprawie wydawane są przez tego samego sędziego, który podjął na etapie postępowania przygotowawczego decyzję o przychyleniu się do prokuratorskiego wniosku o areszt dla podejrzanego. Sędziowie tacy muszą liczyć się z ryzykiem, że zadziała na nich podświadoma tendencja psychologiczna do potwierdzenia swoich wcześniejszych decyzji podjętych w sprawie. Stąd też należy rozważyć wprowadzenie nakazu wyłączania się przez sędziego z postępowań, w których orzekał już w przedmiocie stosowania tymczasowego aresztowania.

17. Druga część panelu została przeznaczona na pytania z sali. Jako pierwszy zgłosił się Bartosz Pilitowski²⁷ z Fundacji Court Watch Polska. Na początku swojej wypowiedzi podkreślił, że odsetek osób przebywających w aresztach tymczasowych pozostaje niewielki względem liczby osób osadzonych w ramach odbywania kary pozbawienia wolności, jednakże w jego ocenie ten stan rzeczy wynika z tego, że populacja więźniów w Polsce jest sama w sobie wysoka. Równocześnie liczba wniosków o zastosowanie tymczasowego aresztowania przez prokuratorów w stosunku do liczby prowadzonych śledztw rośnie. W 2015 r., w pewnym przybliżeniu, wniosek taki kierowano w 1 sprawie na 6 prowadzonych śledztw. W 2023 r. statystyka ta zaś wskazuje, że wnioski o zastosowanie tego środka zapobiegawczego stosuje się w jednej sprawie na 4 prowadzone śledztwa. Instrument ten jest stosowany więc coraz częściej.

---

²⁷ Bartosz Pilitowski – dr, prezes Fundacji Court Watch Polska.

Bartosz Pilitowski podkreślił również, że przytoczona przez S. Majchra charakterystyka powodów, dla których w dużych ośrodkach miejskich są obserwowane większe statystyki akceptowania przez sądy wniosków o zastosowanie tymczasowego aresztowania (ze względu na większy udział spraw prowadzonych przeciwko grupom kibiców, przestępczości narkotykowej czy przestępstw popełnianych przez obcokrajowców), nie znajduje podparcia przy porównaniu statystyk między apelacją krakowską i warszawską – choć racjonalne byłoby założenie, że problemy nakreślone przez referenta powinny być powszechniejsze w Warszawie, która jest większym ośrodkiem miejskim od Krakowa. Odpowiednio bowiem, opierając się na statystykach, które przytoczył B. Pilitowski, wskaźnik akceptacji wniosków o zastosowanie tymczasowego aresztowania dla apelacji krakowskiej wynosił 95%, zaś dla warszawskiej 80% i nie ma racjonalnych wyjaśnień dla takiej rozbieżności w samej charakterystyce przestępstw będących przedmiotem prowadzonych postępowań. W dalszej kolejności przytoczył wyniki badań z ostatnich lat przeprowadzonych przez Court Watch Polska na losowej próbie ponad 700 sędziów. Fundacja zbadała wszystkie wnioski aresztowe rozpatrywane przez badanych sędziów z okresu 5 lat ich pracy orzeczniczej. Średnio każdy z tych sędziów orzekł w przedmiocie 31 wniosków o zastosowanie tymczasowego aresztowania. Spośród badanych 42% nigdy nie wydało postanowienia odmawiającego zastosowania tego środka zapobiegawczego. Równocześnie w populacji zaobserwowano sędziów, którzy w 30% przypadków odmawiali zastosowania tymczasowego aresztowania. Jak zaznaczył B. Pilitowski, równocześnie w badaniach zaobserwowano duże różnice na tle geograficznym, co wymaga dalszej, pogłębionej analizy dla wyjaśnienia takiego stanu rzeczy.

18. W świetle przytoczonych statystyk J. Majewski zaznaczył, że statystycznie niemożliwe jest, aby 100% wniosków kierowanych przez prokuratorów do sądu o zastosowanie tymczasowego było zasadnych, stąd też 95% wskaźnik skuteczności takich wniosków w apelacji krakowskiej wzbudza uzasadnione obawy. Do tezy tej odniósł się Piotr Kardas²⁸, który stwierdził, że jej logiczną konsekwencją powinno być uznanie

---

²⁸ Piotr Kardas – prof. dr hab., Katedra Prawa Karnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, adwokat.

sędziego, który w zawsze przychyła się do wniosków aresztowych prokuratury, za sędziego źle wykonującego swoją pracę. Z konstatacją tą nie zgodził się S. Majcher, uznając ją za zbyt ogólną i ignorującą inne czynniki, które należałoby wziąć pod uwagę przy ocenie dorobku orzeczniczego takiego sędziego. Adam Błachnio z kolei podał w wątpliwość, aby charakterystyka przestępczości nie uzasadniała rozbieżności statystycznej co do liczby akceptowanych wniosków o zastosowanie tymczasowego aresztowania między apelacją krakowską i warszawską. Jarosław Majewski zaznaczył, że ilościowe dane statystyczne nie mogą nigdy prowadzić do zdecydowanych wniosków, mogłoby bowiem zdarzyć się tak – odnosząc się do tezy podanej przez P. Kardasa – że sędzia akceptujący 100% wniosków prokuratorskich o zastosowanie tymczasowego aresztowania mógł rzeczywiście mieć ku temu racjonalne powody.

19. Z sali wybrzmiała również refleksja przedstawiona przez Michała Królikowskiego²⁹, czy sędzia, który zapoznałby się z warunkami panującymi w tymczasowym areszcie, dalej uznawałby, że dobro w postaci wolności podejrzanego powinno ustąpić przed dobrem w postaci sprawności postępowania, albowiem aktualne warunki wykonywania tego środka urągają godności osadzonych, podczas gdy postępowania prowadzone przeciwko nim częstokroć nie są adekwatnie zintensyfikowane.

20. Refleksją podzielił się również Łukasz Chojniak³⁰. Zaznaczył, że z jego perspektywy przepisy same w sobie nie wymagają większej korekty. Wyraził również sceptycyzm wobec pomysłów zakreślenia maksymalnego wymiaru stosowania tymczasowego aresztowania. Zgodnie z jego doświadczeniem wprowadzenie możliwości stosowania tymczasowego aresztowania przez rok bądź dwa lata doprowadziłoby do korzystania przez wymiar sprawiedliwości ze sposobności i stosowania takich ram czasowych w każdej sprawie. Jako źródło problemów ze stosowaniem tymczasowego aresztowania wskazał przede wszystkim postawy sędziów, które w praktyce często zawodzą oczekiwania. Z doświadczenia Ł. Chojniaka posiedzenia aresztowe potrafią zostać sprowadzone

²⁹ Michał Królikowski – prof. ucz. dr hab., Katedra Prawa Karnego Porównawczego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, adwokat.

³⁰ Łukasz Chojniak – dr, Katedra Kryminologii i Polityki Kryminalnej w Instytucie Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji, Uniwersytet Warszawski, adwokat.

w praktyce do sytuacji, w której to nie oskarżyciel ma przekonać sąd o zasadności zastosowania aresztu tymczasowego, lecz to obrońca musi wykazać, że środek ten nie jest konieczny. Wskazał również, że przepisy, którymi dysponujemy, niezależnie od ich treści, nie będą stosowane poprawnie tak długo, jak brak będzie po stronie aktorów postępowania wrażliwości w ich interpretacji, co doskonale widać na przykładzie praktyki stosowania normy z art. 258 § 2 k.p.k.

21. Głos zabrał Piotr Kaczmarek³¹, który zaznaczył, że kwestia przedłużenia terminu podjęcia postanowienia co do zastosowania tymczasowego aresztowania ponad 24 godziny powinna stanowić przedmiot badań porównawczych w Europie. Jeżeli w wyniku badań okazałoby się, że jedynie w Polsce istnieje problem w podjęciu takiej decyzji w ciągu 24 godzin, to zaprowadzenie takiej zmiany mogłoby stanowić ślepą uliczkę. Odniósł się również do danych statystycznych przedstawionych przez B. Pilitowskiego, dociekając, jakie przyczyny stoją za różnicami statystycznymi w akceptacji wniosków o zastosowanie tymczasowego aresztowania oraz czy przeprowadzone badania obejmowały sędziów odwoławczych. Jak zaznaczył, należałoby rozważyć, jak silny jest wpływ takich sędziów na decyzje podejmowane przez sędziów I instancji. Piotr Kaczmarek przyznał również rację, że digitalizacja i cyfryzacja obiegu dokumentów w trakcie postępowania rzeczywiście znacznie ułatwia funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości oraz współpracę z obrońcami.

22. Kolejny głos przedstawił Paweł Ryczko³². Podkreślił, że dyskutowane dziś problemy są pogłębioną wersją deficytów, które były podnoszone w odniesieniu do stosowania tymczasowego aresztowania w Polsce już od wielu lat, a także stanowiły przedmiot wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Zaznaczył również, że omawiane propozycje zmian w Kodeksie postępowania karnego mają charakter jedynie kosmetyczny. Powołując się na publikację P. Karlika i B. Pilitowskiego z 2022 r.³³, przytoczył zawarte tam wyniki badań, z których wynika, że udział obrońcy w postępowaniach aresztowych nie miał zauważalnego

---

³¹ Piotr Kaczmarek – sędzia Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu.

³² Paweł Ryczko – adwokat.

³³ *Stosowanie...*

wpływu na decyzje podejmowane przez sądy w ramach wydawanych postanowień. Zdaniem P. Ryczki Kodeks postępowania karnego wymaga wprowadzenia poważnych zmian, które będą miały wpływ na orzekanie, podobnych do tych, które wprowadziły możliwość stosowania dozoru elektronicznego. Zmiana ta doprowadziła do redukcji orzekania kar pozbawienia wolności w zawieszeniu, zaś zwiększyła liczbę orzekanych kar pozbawienia wolności do półtora roku. Zaoponował przeciwko proponowanym w dyskursie prawniczym dodatkowym obostrzeniom w stosowaniu poręczenia majątkowego jako generującego większe problemy dla stosowania tego środka. Paweł Ryczko wsparł również koncepcję wprowadzenia dozoru elektronicznego jako środka zapobiegawczego. Podkreślił również, że głównym problemem polskiej procedury karnej jest zbyt wąski wachlarz środków zapobiegawczych, przez co wymiar sprawiedliwości chętniej sięga po tymczasowe aresztowanie. Opowiada się za zmianami dostępnych instrumentów jako środka oddziaływania o większym potencjale niż sama zmiana mentalności w organach wymiaru sprawiedliwości.

23. Z sali pojawił się również głos wskazujący na to, że kontrola odwoławcza postanowień o zastosowaniu tymczasowego aresztowania ma charakter iluzoryczny, a zmiany podejmowane przez sędziów odwoławczych, jeżeli są już wprowadzane, to na niekorzyść podejrzanych. Padło również pytanie do przedstawicieli nauki, czy istnieją dane statystyczne, które rozstrząsałyby, czy stosowanie środków wolnościowych niosło za sobą zwiększone ryzyko dla prawidłowego biegu postępowania. Podniesiono refleksję, czy do procedury regulującej orzekanie o przedłużeniu stosowania tymczasowego aresztowania nie powinno się zaangażować na pewnym poziomie Sądu Najwyższego.

23. Głos zabrał również Tomasz Huminiak³⁴, który poparł postulat wprowadzenia środka zapobiegawczego w postaci dozoru elektronicznego, wskazując na praktyczne korzyści płynące ze stosowania tego środka, oraz na istnienie infrastruktury (urządzeń, przeszkolonego personelu), która jest bardzo dobrze rozwinięta i gotowa do udźwignięcia tego wyzwania.

---

³⁴ Tomasz Huminiak – sędzia Sądu Okręgowego w Opolu.

24. Jako ostatni głos zabrał Jacek Giezek³⁵. Podsumował toczoną dyskusję jako wierne zdiagnozowanie problemów trapiących polski system karny w zakresie stosowania środków zapobiegawczych. Przychylił się do poglądu W. Górowskiego co do konieczności kształtowania mentalności organów wymiaru sprawiedliwości przez zmianę przepisów. Zastrzegł przy tym, że zmiana owych przepisów powinna być głęboka, dotyczyć całej filozofii stosowania tymczasowego aresztowania. Zaproponował, że zmiany takie powinny oprzeć się m.in. na wyeksponowaniu założeń, że tymczasowe aresztowanie powinno być stosowane jedynie wyjątkowo, co mogłoby zostać odzwierciedlone, podobnie jak katalog kar w Kodeksie karnym³⁶, przez umieszczenie przepisów dotyczących tymczasowego aresztowania na końcu przepisów o środkach zapobiegawczych. Wyraził przy tym sceptycyzm co do możliwości utworzenia katalogu przestępstw, w których dopuszczalne byłoby stosowanie środka w postaci tymczasowego aresztowania, uznając stworzenie takiego wyliczenia za zbyt trudne.

W zamian za to wyraził refleksję co do możliwości wprowadzenia przesłanki współdecydującej o możliwości stosowania tymczasowego aresztowania, opartej na zaistnieniu wysokiego prawdopodobieństwa rażącego naruszenia reguły postępowania z dobrem prawnym. Jako uzasadnienie takiej okoliczności wskazał nowelizację Kodeksu karnego, której wejście w życie zaplanowano na dzień 1 października 2023 r.³⁷ – wskazując na wprowadzenie przez nowelizację szeregu przestępstw kwalifikowanych ze względu na rozmiar szkody, co doprowadzi do wpływania wagi skutku na decyzję sądu co do konieczności stosowania tymczasowego aresztowania, podczas gdy adekwatniejszą podstawą

---

³⁵ Jacek Giezek – prof. dr hab., Katedra Prawa Karnego Materialnego na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii we Wrocławiu, adwokat.

³⁶ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz.U. 2018, poz. 1600, tekst jedn. ze zm., dalej: Kodeks karny, k.k.

³⁷ Ustawa z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2022 poz. 2600. Nowelizacja pierwotnie miała zacząć obowiązywać od 14 marca 2023 r., jednakże na skutek poprawki zgłoszonej przez przedstawicieli Ministerstwa Sprawiedliwości w styczniu 2023 r. do ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2023, poz. 403, jej *vacatio legis* wydłużono do 1 października 2023 r. W doktrynie podnosi się pogląd wskazujący na to, że niekonstytucyjny tryb wprowadzenia przepisu o wejściu w życie ustawy może być przyczyną do uznania październikowej nowelizacji za nieobowiązującą – zob. M. Matecki, *Niezmienny...*

do podjęcia takiej decyzji, zdaniem J. Giezka, byłoby ocenienie wspomnianego wysokiego prawdopodobieństwa rażącego naruszenia reguły postępowania wiążącej sprawcę w momencie czynu. Zaznaczył również, że warte rozważenia mogłoby być wprowadzenie negatywnej przesłanki stosowania tymczasowego aresztowania w postaci przyznania się przez podejrzanego lub oskarżonego do zarzucanego mu czynu. Jacek Giezek wskazał również, że środek w postaci tymczasowego aresztowania mógłby być traktowany częściowo również jako środek zabezpieczający poprzez wprowadzenie wymogu zaistnienia takiej okoliczności, że poza wysokim prawdopodobieństwem rażącego naruszenia reguły postępowania z dobrem prawnym, należałoby również wykazać stwarzanie przez podejrzanego wysokiego ryzyka dla porządku prawnego.

25. Na zakończenie referentom przedstawiono pytania złożone na piśmie. Pierwsze pytanie zostało zaadresowane do S. Majchra, czy sąd, analizując wniosek o zastosowanie bądź przedłużenie tymczasowego aresztowania, bada, jakie czynności prokurator planuje przeprowadzić w trakcie wykonywania tego środka, i czy te czynności wymagają stosowania tymczasowego aresztowania. Referent udzielił jednoznacznej odpowiedzi twierdzącej, uznając konieczność przeprowadzenia takiego badania za wymóg postępowania ze strony sądu w trakcie dokonywanej analizy wniosku.

26. Do A. Błachnio skierowano pytanie, czy presja społeczna na stosowanie tymczasowego aresztowania nie wpływa na to, że prokuratorzy pochopnie decydują się na składanie wniosków o zastosowanie tego środka. Referent, operując własnym doświadczeniem, stwierdził, że presja społeczna w takim przypadku nie ma znaczenia. Adam Błachnio stwierdził również, bazując na własnych obserwacjach, że w sprawach medialnych wnioski o zastosowanie tymczasowego aresztowania są przez sądy rozpatrywane z zauważalnie większą dozą ostrożności niż sprawy niemiedialne. Równocześnie podniósł zastrzeżenia do pojawiających się w dyskursie propozycji skrócenia okresu, na jakie orzekane może być tymczasowe aresztowanie, zauważając, że okres stosowania tego środka powinien uwzględniać również czas, jaki jest poświęcany w procedurze na obieg dokumentów. Zauważył również, że propozycja wprowadzenia negatywnej przesłanki zastosowania tymczasowego aresztowania,

wprowadzona do debaty przez J. Giezka, w postaci przyznania się przez podejrzanego do zarzucanego mu czynu, mogłaby doprowadzić do nadużyć procesowych ze strony osób objętych postępowaniem.

27. Wojciechowi Górowskiemu zadano pytanie, czy biorąc pod uwagę stopień skomplikowania spraw gospodarczych, w których w ciągu 24 godzin nie sposób dokonać rzetelnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, sąd nie powinien odmówić zastosowania tego środka, a *de lege lata* zastosować zaproponowane przez panelistę wydłużenie terminu na podjęcie decyzji do 7 dni. W odpowiedzi referent potwierdził swoje wcześniejsze stanowisko i zauważył, że jeżeli sąd w ciągu 24 godzin nie będzie w stanie zaznajomić się z całością materiału dowodowego i podjąc w oparciu na poczynionych ustaleniach adekwatnej decyzji, faktycznie musi zwolnić osobę zatrzymaną. Zauważył równocześnie, że pozycja sędziego w takich sprawach jest bardzo trudna, biorąc pod uwagę wywierającą nacisk presję społeczną, a także na potencjalną groźbę wszczęcia postępowania dyscyplinarnego w przypadku podjęcia takiej decyzji.

28. Na zakończenie J. Majewski podsumował dyskusję, stwierdzając, że oczekiwanie na zmianę mentalności wymiaru sprawiedliwości w zakresie środków zapobiegawczych może wymagać samo w sobie zbyt długiego okresu, tym samym opowiadając się za przyśpieszeniem tego procesu przez zmiany normatywne. Moderator powołał się ponownie na analizę jakościową przedstawioną w ostatnim raporcie Court Watch Polska³⁸, w którym zauważono, że przyznanie się do winy przez podejrzanego jest przez sądy wykorzystywane przy orzekaniu o zastosowaniu tymczasowego aresztowania jako spełnienie przesłanki ogólnej w postaci zajścia wysokiego prawdopodobieństwa, że podejrzany popełnił zarzucany mu czyn. Jeżeli zaś podejrzany odmawia przyznania się, wykorzystywane jest to z kolei przez sądy w orzeczeniach jako okoliczność świadcząca o wystąpieniu obawy matactwa. Przywołał również analizowane w raporcie orzeczenie sądu z Tczewa, gdzie częściowe przyznanie się przez podejrzanego do zarzucanego mu czynu zostało wykorzystane na dwa sposoby: z jednej strony jako spełnienie przesłanki ogólnej co do wysokiego prawdopodobieństwa zarzucanego czynu (podejrzany przyznał się

---

³⁸ Stosowanie...

do części zarzutów), z drugiej strony jako okoliczność przemawiająca za istnieniem obawy mactwa (brak przyznania się przez podejrzanego do części zarzutów).

Summary

This report contains relation from the 1st panel, titled “Dysfunctions of pre-trial detention? Between the Code of Criminal Procedure and Practice” of the 6th Krakow Penal Forum, held in Krakow on 16 June 2023. During the panel, the results of a survey conducted by the Polish Bar Council among a sample of more than 500 legal practitioners and trainee lawyers on their perception of the practice concerning the pre-trial detention were presented. The Referees then presented their diagnoses related to the sources of problems plaguing the system of preventive measures in Poland, including the increasing number of applications for pre-trial detention, the low number of refusals by courts to apply pre-trial detention, as well as the insufficient time for judges and defense counsels to familiarize themselves with all the evidence gathered in voluminous, multithreaded cases within 24 hours of the prosecutor’s motion to remand the suspect in custody. The Referees also discussed whether the current malfunctions, which have been detected in numerous quantitative and qualitative studies, have their origin in the flawed design of the rules governing the use of pre-trial detention or rather in the mentality prevailing in the judiciary, as well as possible remedies to these issues. A number of possible solutions were discussed, such as amending the provisions of the Code of Criminal Procedure, reorganizing the judicial system to bring it out of its operational and organizational crisis, extending the period for deciding on pre-trial detention from 24 hours to seven days, or introducing other solutions, such as adopting the electronic tagging as a part of the system of preventive measures.

Keywords

pre-trial detention, remand in custody, code of criminal procedure, preventive measures, police surveillance, electronic tagging, bail, criminal code, criminal law, criminal procedure, warrant for detention

Bibliography

- Aktualna praktyka stosowania tymczasowego aresztowania w Polsce. Raport z badań empirycznych*, oprac. B. Pilitowski, Toruń 2019.
- Ganczewska Z., Górowski W., Kładoczny P., Kubaszewski P., Małecki M., Wierczyński B., Słomka M., Tarapata S., Zając D., *Tymczasowe aresztowanie. Standardy, które nie przyjęły się w Polsce. Dlaczego jest źle? Jak powinno być?*, Kraków 2024.
- Klepczyński A., Kładoczny P., Wiśniewska K., *Tymczasowe aresztowanie. (Nie)tymczasowy problem. Analiza aktualnej praktyki stosowania tymczasowego aresztowania*, Warszawa 2019.

Mikołaj Słomka

- Kładoczny P., Kubaszewski P., Małecki M., Słomka M., Tarapata S., Zawłocki R., *Tymczasowe aresztowanie. Projekt ustawy nowelizującej*, Kraków 2024.
- Kucyper D., Kwiatkowski D., Płóciennik W., *Prokonstytucyjne stosowanie prawa karnego (V Krakowskie Forum Karnistyczne, 9 czerwca 2017 r.)*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2018, z. 1.
- Kwiatkowski D., Małecki M., *Restrykcje stanu epidemii*, Kraków 2020.
- Małecki M., *Niezmieniony Kodeks karny*, Kraków 2023.
- Ocena przepisów i standardów stosowania tymczasowego aresztowania w Polsce przez adwokatów i aplikantów adwokackich*, oprac. M. Gnusowski, Warszawa 2023.
- Prawo karne gospodarcze. Księga jubileuszowa profesora Zbigniewa Cwiągalskiego*, red. P. Kardas, M. Małecki, W. Wróbel, Kraków 2023.
- Stosowanie tymczasowego aresztowania. Analiza praktyczna*, red. P. Karlik, B. Pilitowski, Warszawa 2022.
- Tarapata S., Zając D., Górowski W., Słomka M., *Tymczasowe aresztowanie w Polsce. Dlaczego jest źle? Jak powinno być? Analiza prawna na tle przepisów państw Europy*, red. M. Małecki, Kraków 2023.